

МЕХАНІЗМ КОНКУРЕНЦІЇ НА РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Конкуренція є рушійною силою розвитку економіки, її сфер і галузей. Вона забезпечує функціонування ринкового механізму регулювання пропорцій суспільного виробництва. Саме конкуренція формує мотивацію до розширення асортименту продуктів та послуг, зниження їхньої ціни та покращання якісних характеристик, до розробки та впровадження новітніх технологій, зростання розміру капіталу банків та обсягів їхньої діяльності.

Розглядаючи конкуренцію як суперництво економічних суб'єктів, доцільно вирізняти механізм конкуренції, який, на нашу думку, являє собою систему взаємопов'язаних суб'єктів, об'єктів, методів, засобів конкурентної боротьби, що базуються на певних економічних закономірностях та врегульовані правовими нормами.

Економічним підґрунтям дії цього механізму є закон конкуренції, відповідно до якого ринковий суб'єкт, що пропонує своїм партнерам найкращі умови, сам в кінцевому підсумку розвивається у найкращих умовах. В результаті дії цього закону відбувається об'єктивний процес зростання якості товарів та послуг при скороченні суспільно необхідних витрат на їх виробництво, перетікання фінансових та інших ресурсів до тих суб'єктів і в ті сфери, де забезпечується їх більш ефективно використання.

Суб'єктами конкуренції на ринку банківських послуг виступають, по-перше, продавці цих послуг, тобто різні типи банків і парабанків та їх об'єднання, а також нефінансові організації та їх об'єднання, у тому числі із фінансово-кредитними установами; по-друге, покупці банківських послуг; по-третє, посередники фінансового ринку. Відповідно до цього визначають основні рівні конкуренції на ринку банківських послуг: безпосередньо між банками; конкуренція банків і небанківських фінансово-кредитних установ; конкуренція банків і нефінансових установ. Окрім того, розрізняють банківську конкуренцію на місцевому, регіональному, національному та міжнародному рівнях. Мова також може йти про індивідуальну та групову конкуренцію банків та парабанків.

Об'єктом конкурентної боротьби банків можуть виступати привабливі ринкові сегменти, доступ до фінансових, інформаційних, людських та інших ресурсів тощо. Набір методів і засобів конкурентної боротьби залежить від обраної конкурентної стратегії. Зокрема, останнім часом набувають популярності такі засоби цінової та нецінової конкуренції, як пропозиція кращих цінових умов на банківські послуги, підвищення якості послуг та розширення їх асортименту, покращення сервісу клієнтів, економія витрат споживачів послуг та інші. При цьому широко використовуються такі інструменти конкурентної боротьби, як ціна, собівартість, реклама, PR-акції, інноваційні технології тощо.

Аналізуючи механізм банківської конкуренції в Україні, слід зазначити обмеженість його функціонування. Це, передусім, обумовлено типом ринку, який сформувався на сьогодні. Оскільки у сучасних умовах вектор розвитку ринку банківських послуг дещо специфічний (це рух від монополії в сторону розвитку конкуренції), ситуація на окремих його сегментах суттєво відрізняється. На ринку банківських послуг спостерігається перехідний стан від монополістичної конкуренції до олігополії. На сьогодні тут існує достатня кількість суб'єктів, щоб проводити власну цінову політику. Проте вхід до галузі й вихід з неї є дещо обмеженими. Об'єктивні вимоги до рівня власного капіталу банків, прискорення процесів концентрації та централізації капіталу створюють реальну загрозу, коли 6-8 найбільших суб'єктів монополізують певний ринковий сегмент.

В Україні ми можемо спостерігати ситуацію, коли збільшується розрив між сумарним капіталом та сумарними активами 10-ти найбільших та решти банків, що відповідає світовим тенденціям концентрації та централізації банківського капіталу. Обмеженим є також використання окремих засобів та інструментів конкурентної боротьби через відсутність значного досвіду ведення останньої у ринкових суб'єктів. Вони лише вчаться будувати свої конкурентні стратегії та успішно реалізовувати їх.

Циганова, Н.В. Механізм конкуренції на ринку банківських послуг [Текст] / Н.В. Циганова // // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: зб. тез доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (25-26 травня 2006 р.). – Суми: УАБС НБУ, 2006. – С. 69.